

MARIAN GORYNIA
Poznań

MIEJSCE GOSPODARKI POLSKIEJ W GOSPODARCE UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2003-2014

WSTĘP

W prezentowanym artykule przeprowadzono analizę miejsca gospodarki polskiej w gospodarce Unii Europejskiej (UE)¹. Celem opracowania jest identyfikacja zmian roli polskiej gospodarki w gospodarce unijnej. Uwzględniono okres obejmujący lata 2003-2014, a więc ostatni rok, gdy Polska nie była członkiem UE oraz 11 lat członkostwa w Unii². W przeprowadzonych rozważaniach przyjęto makroekonomiczny punkt widzenia. Podjęta próba zmierzała do udzielenia odpowiedzi na dwa główne pytania:

- Jak z punktu widzenia teorii konwergencji dochodów i koncepcji efektu doganiania (*catch up effect*) krajów wysoko rozwiniętych przedstawiają się zmiany miejsca gospodarki polskiej w UE?
- Jak z tego punktu widzenia rysują się perspektywy gospodarki polskiej i jakie środki polityki gospodarczej można wykorzystać, by zmiany te miały charakter pro-wzrostowy i *per saldo* prowadziły do podwyższenia poziomu dobrobytu w średnim i długim okresie?

W wymiarze teoretycznym nie ograniczono analizy tylko do dwóch wymienionych teorii. Przyjęto, że właściwsze będzie dokonanie najpierw wstępnego, syntetycznego i skrótowego przeglądu literatury przedmiotu pod kątem ewentualnego zidentyfikowania inspiracji teoretycznych, które mogłyby stanowić przyczynek do wyjaśnienia badanych procesów.

Analiza odnosząca się zarówno do gospodarki polskiej, jak i do gospodarki UE dotyczy wybranych aspektów ewolucji roli tej pierwszej, takich jak: zmiany produktu krajowego brutto, zmiany eksportu, zmiany importu, zmiany zagranicznych inwestycji bezpośrednich (ZIB) przychodzących do Polski oraz zmiany ZIB wychodzących z Polski. Eksport towarów i usług oraz zagraniczne inwestycje wychodzące z Polski

---

¹ Artykuł koncentruje uwagę na miejscu Polski w UE, pod względem podejścia niniejsze opracowanie nawiązuje do dwóch wcześniejszych artykułów autora: Gorynia (2012), Gorynia (2014), gdzie nacisk był położony na pozycję Polski w świecie.

² Analizowane w artykule procesy zachodziły w szerszym kontekście, którego główne komponenty stanowiły globalizacja, integracja europejska, kontynuacja transformacji, światowy kryzys gospodarczy, proces rozwoju społecznego, uwarunkowania polityczne. Krótkie nawiązanie do tych uwarunkowań zawarto w dalszej części tekstu.

traktowane są jako najważniejsze przejawy czynnej internacjonalizacji gospodarki, natomiast import i zagraniczne inwestycje napływające do Polski są najbardziej istotnymi przejawami internacjonalizacji biernej.

Ograniczenia wynikające z rozmiarów opracowania uniemożliwiają głębszą analizę i interpretację zaobserwowanych prawidłowości oraz nie pozwalają na szersze przedyskutowanie przyczyn zidentyfikowanych zmian. Skoncentrowanie uwagi na makroekonomicznym punkcie widzenia sprawia, że nie prowadzono np. rozważań na temat strukturalnego i przestrzennego wymiaru zmian w gospodarce polskiej.

W zaprezentowanych w artykule tabelach dane dla UE zostały podane w dwóch wariantach. W pierwszym (UE 15-28) przedstawiono dane odnoszące się do rzeczywistej liczby członków UE w danym roku. Liczba ta zmieniała się w badanym okresie ze względu na trzy kolejne rozszerzenia (2004, 2007 i 2013). W wariacie drugim przyjęto, że w każdym z analizowanych lat liczba członków UE wynosiła 28. Wariant drugi zapewnia porównywalność danych w czasie dla tej samej grupy państw, stąd w dalszych rozważaniach opisowych wykorzystano wyłącznie dane ujęte w ten sposób.

TEORETYCZNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY POZYCJONOWANIA GOSPODAREK

Każda gospodarka narodowa należy zazwyczaj do zbioru gospodarek podobnych pod jakimiś względami, z którymi jest systematycznie porównywana. Gospodarki wyróżnia się ze względu na osiągnięty poziom rozwoju, czy nawet fazę rozwoju, w której się znajdują; ze względu na dominujące cechy systemu regulacji w nich obowiązującego; wielkość (mierzoną wartością PKB, wielkością posiadanych zasobów itp.); stopień otwarcia (umiędzynarodowienia) itp. Specyficzne kryteria grupowania gospodarek pozwalają także wyróżnić gospodarki wschodzące (*emerging economies*), gospodarki przechodzące od gospodarki socjalistycznej do rynkowej (*transition economies*), gospodarki należące do określonego ugrupowania integracyjnego (na przykład państwa członkowskie UE) itp. Zamyśl niniejszego opracowania dotyczy właśnie grupy państw członkowskich UE, do których od ponad 12 lat zalicza się Polska. Pytanie badawcze odnosi się do zmian miejsca Polski w tej grupie krajów w okresie 12 lat. Zanim jednak zmiany te zostaną zaprezentowane i omówione, warto postawić pytanie, jaki jest potencjał różnych teorii, koncepcji i nurtów w naukach ekonomicznych w zakresie wyjaśnienia i teoretycznej interpretacji ewolucji pozycji gospodarki polskiej na tle innych gospodarek UE.

Wydaje się, że z teoretycznego punktu widzenia mamy tutaj problem nieco podobny *per analogia* do problemu przejścia tzw. gospodarek socjalistycznych od systemu regulacji administracyjnej (biurokratycznej) do systemu regulacji rynkowej. Na początku lat 90. XX w. wspomniany problem przejścia miał dwa wymiary: poznawczy i praktyczny (Otta, red. 1994, s. 29). W wymiarze poznawczym oznaczał brak przekonujących wyjaśnień teoretycznych pokazujących nieuniknioną upadłość gospodarki socjalistycznej. Wymiar praktyczny natomiast był związany z brakiem wiedzy norma-

tywnej odnoszącej się do realizacji procesu przejścia (transformacji) pod względem zmiany sposobu regulacji, przebudowy instytucjonalnej i zmian struktury gospodarki. Dziś, mimo ponad 12-letniego członkostwa Polski w UE, nie zbudowano spójnej, pozytywnej teorii opisującej i wyjaśniającej zmiany, jakie zaszły w pozycjonowaniu gospodarki polskiej na tle innych państw członkowskich. Podobnie nie stworzono także normatywnej teorii zbierającej rekomendacje w postaci wzorców zalecanych do realizacji oraz dyrektyw praktycznych, ujmujących rekomendacje wdrożeniowe – innymi słowy, nie powstał kanon zaleceń praktycznych pokazujących preferowane kierunki przebudowy gospodarki kraju członkowskiego UE, który w przeszłości poprzedzającej przystąpienie do Wspólnot przeszedł transformację od gospodarki socjalistycznej do gospodarki rynkowej. Warto zauważyć, że niedorozwój teorii normatywnych jest co najmniej w części spowodowany słabością teorii pozytywnej (opisowo-wyjaśniającej).

Przyjęcie powyższych konstatacji rodzi kolejne pytanie: jak w tej sytuacji prowadzić zaawansowane badania teoretyczne, dające jednocześnie ważne implikacje praktyczne w odniesieniu do pozycji gospodarki polskiej w UE, w szczególności z położeniem nacisku na zmiany tej pozycji w czasie?

Wydaje się, że przyczynkiem do próby budowania teorii pozytywnej może być wskazanie tych teorii i najważniejszych ich twierdzeń, które zajmują w ogóle jakies stanowisko w analizowanej sprawie oraz zidentyfikowanie ewentualnych obszarów ich konwergencji. Potrzeba budowy teorii normatywnej może być natomiast podporządkowana, z jednej strony, wykorzystaniu konstatacji – niedoskonałych wprowadzając - teorii pozytywnych, oraz z drugiej, czerpać z założeń systemów ideologicznych, doktryn gospodarczych sprzyjających efektywności i rozwojowi gospodarczemu. Innymi słowy, zarówno w wypadku teorii pozytywnej, jak i normatywnej mamy z dużym prawdopodobieństwem do czynienia z takim etapem ich rozwoju, że jesteśmy skazani na rozwiązania eklektyczne, czerpiące z różnych podstaw. Budowanie zwartej teorii to duże wyzwanie i zadanie pozostające cały czas do wykonania. Należy przy tym zaznaczyć, że autorowi nie tyle towarzyszy iluzja „odkrycia” jednej najlepszej teorii wyjaśniającej ewolucję miejsca Polski w UE, ile chęć zasygnalizowania, że podbudowa teoretyczna, aczkolwiek bardzo sfragmentaryzowana, może być poszukiwana w różnych nurtach teoretycznych.

FUNDAMENTY TEORETYCZNE WYJAŚNIAJĄCE ZMIANĘ POZYCJI GOSPODARKI POLSKI W UE

Jak już na wstępie zaznaczono, nie wypracowano dotychczas zwartej koncepcji teoretycznej tworzącej ramy conceptualne zmian pozycji stosunkowo nowej gospodarki członkowskiej w ramach ugrupowania integracyjnego. Badania tego zagadnienia można natomiast prowadzić z punktu widzenia różnych teorii, które wprowadzają nie eksponują w sposób szczególny zmian pozycji, ale choćby w sposób pośredni dotyczą zagadnień z pozycją tą związanych. Można wstępnie podkreślić, że pozytywna baza takich teorii jest rozbudowana i zróżnicowana. Stopień ich powiązania z zagad-

nieniem centralnym z naszego punktu widzenia (pozycja na tle innych krajów) jest różny, a stawiane twierdzenia nie zawsze są spójne i jednoznacznie sprecyzowane. Teorie te dotyczą także różnych poziomów zjawisk gospodarczych oraz biorą pod uwagę zestaw różnych aspektów funkcjonowania gospodarki.

Po pierwsze, trzeba zaznaczyć, że gospodarka polska w analizowanym okresie była obszarem, na którym występowały równoległe i zachodziły na siebie co najmniej trzy ważne procesy gospodarcze, które *de facto* miały także ważne aspekty polityczne, społeczne, prawne itd. Chodzi tutaj o transformację, globalizację i integrację. Wydaje się, że to najważniejsze procesy, które zdominowały przemiany społeczno-gospodarcze w Polsce w ostatnim ćwierćwieczu, w tym także w rozpatrywanym tutaj okresie przynależności Polski do UE. Przede wszystkim uderza wysoki stopień złożoności tych procesów oraz ich interdyscyplinarna natura, a także wzajemne przenikanie się. Wymienione okoliczności sprawiają, że daremny jest trud poszukiwania jednej, zwartej koncepcji teoretycznej ujmującej kompleksowo te przemiany. Mamy raczej do czynienia z teoriami fragmentarycznymi, uwzględniającymi ograniczoną liczbę zmiennych i aspektów. W teoriach tych najczęściej spotyka się pomieszanie wątków dotyczących różnych poziomów analizy (od makro po mikro), a także przeplatają się w nich aspekty opisowo-wyjaśniające (teoria pozytywna), praktyczne/aplikacyjne (teoria normatywna) oraz elementy przewidywań na przyszłość (prognozy). Fakt, że zderzamy się ze splotem wielu procesów sprawia, że teorie próbujące je wyjaśnić są sfragmentaryzowane i mają przeważnie przyczynkarski charakter.

Pierwszy z wymienionych procesów to transformacja. Proces ten rozpoczął się na początku lat 90. XX w. W zasadzie nie ma zgodności co do tego, czy proces ten już się zakończył (kiedy?), czy jeszcze trwa. Oznacza to brak powszechnie akceptowanej definicji transformacji. W analizowanym niżej okresie różne przejawy procesu transformacji były z pewnością jeszcze obecne w funkcjonowaniu gospodarki polskiej, tym niemniej trzeba przyjąć tezę o systematycznie malejącym względnym znaczeniu wątków transformacyjnych. Należy zgodzić się z W. Trzeciakowskim, że procesy transformacji dotyczyły przebudowy jednego systemu w inny system (Trzeciakowski, 1997, s. 49). Systemem wyjściowym była gospodarka socjalistyczna, a systemem docelowym gospodarka rynkowa. O ile funkcjonowało wiele koncepcji stosunkowo dobrze wyjaśniających zarówno funkcjonowanie gospodarki komunistycznej, a także gospodarki rynkowej, o tyle brakowało teoretycznego rozpoznania procesów przebudowy. W zakresie koncepcji kształtowania polityki przejścia od gospodarki administrowanej do gospodarki rynkowej wymienić należy trzy: koncepcję *big-bang*, koncepcję polityki ewolucji instytucjonalnej oraz koncepcję *minimum-bang* (Otta, 1994, s. 43-46). Jeśli chodzi o transformację, to szersze omówienie tutaj zasygnalizowanych zagadnień zawierają prace takich autorów, jak: Otta, red. (1994), Contractor (1998); Klier, Kondratowicz (red.) (2006); Gorynia, Kowalski (2008); Kowalski (2009); Woźniak (2011); Kowalski (2013), Kozłowski, Wojtysiak-Kotlarski (red.) (2014).

Drugi wyróżniony proces to globalizacja. Znaczenie tego czynnika było stabilne i bardzo duże; stwarza on bowiem dla gospodarki polskiej wiele szans i jedno-

częśnie wiele zagrożeń oraz stanowi w długim okresie najważniejszą determinantę zewnętrzną miejsca Polski w gospodarce światowej. Z teoretyczno-poznawczego punktu widzenia globalizacja zdaje się być naturalną konsekwencją/attributem gospodarki rynkowej. W tym sensie w pełni zrozumiałe jest, że firmy działające zgodnie ze stereotypem maksymalizacji zysku (neoklasyczna wizja firmy) starają się prowadzić ekspansję na rynki zagraniczne, aby zwiększać obroty, zyski, wartość firmy i podobne wskaźniki. Z normatywnego punktu widzenia pozostaje do rozwiązania problem ingerencji państwa w gospodarkę rynkową związany z jej niedoskonałościami, przy czym w wypadku globalizacji chodzi nie tyle o ingerencję pojedynczych państw, ale o skuteczną i skoordynowaną interwencję społeczności międzynarodowej. Analizując wspomniane aspekty globalizacji (istota zjawiska, czynniki sprzyjające, formy globalizacji, rola państwa w procesach globalizacji, rozkład efektów itp.) można odwołać się między innymi do następujących pozycji: Ohmae (1995); Parker (1998); Streeten (2001); Gorynia (2002); Gorynia, Wolniak (2002); Stiglitz (2002); Milward (2003); Dunning ed. (2003); Bhagwati (2004); Gorynia (2006); Rodrik (2011); Stiglitz (2011); Nederveen (2012); Kołodko (2013), Kowalski (2013).

Wreszcie trzeci proces to integracja z UE. Jego oddziaływanie trudno jest przecenić, przede wszystkim ze względu na bardzo duże znaczenie współpracy gospodarczej z tym ugrupowaniem (głównie handel i inwestycje zagraniczne). Najistotniejsze teorie, które należy tutaj przywołać to teoria strefy wolnego handlu, teoria unii celnej, teoria wspólnego rynku oraz teoria unii monetarnej. Łączą one zarówno wątki pozytywne, jak i normatywne. Orzekają, jakie efekty i dlaczego może spowodować integracja (przy spełnieniu określonych założeń) oraz jak te efekty osiągnąć (jakie zastosować środki polityki gospodarczej). Problematyka integracji europejskiej jest rozpatrywana przykładowo przez: Cieślak, Michałek, Mycielski (2012); J Pellerin-Carlin (2014), Małuszyńska, Musiałkowska, Mazurek (red.) (2015). Wypada się tutaj zgodzić z poglądem, że „Poszerzenie UE należy rozpatrywać w szerszym kontekście innych wydarzeń, które miały wpływ na przyspieszenie procesów zachodzących w UE. Skalę wpływu wymienionych warunków jest trudno wyodrębnić, tym samym nie podjęto się w tym tekście takiej próby” (Żukrowska 2015, 12-13). Przywołana opinia zdaje się potwierdzać pogląd, że we współczesnym świecie gospodarczym poziom komplikacji jest tak wysoki, iż precyzyjne ustalenie konsekwencji oddziaływania rozmaitych czynników jest trudne, albo wręcz niemożliwe.

Dodatkową okolicznością wymagającą uwzględnienia był światowy kryzys gospodarczy, zapoczątkowany w 2008 r. Jego generalną konsekwencją było powstanie egzogenicznych utrudnień dla pro wzrostowego rozwoju gospodarki polskiej. Kwestie kryzysu gospodarczego zostały wszechstronnie ujęte przez Kołodkę (red.), (2010), Kowalskiego (2013) oraz w opracowaniu Dzikowska, Gorynia, Jankowska (2015). W tle analizy rozważanych w tekście procesów znajdują się ponadto kwestie rozwoju społecznego, a także uwarunkowania polityczne. Zagadnienia związków pomiędzy rozwojem społecznym a handlem i inwestycjami zagranicznymi rozpatrują np. Mi-

chałek, Brzozowski, Cieślík (2012). Kwestię uwarunkowań politycznych podejmują np. Balcer, Wójcicki (2014).

Przytoczone w wielkim skrócie ramy teoretyczne stanowiące podstawę próby wyjaśnienia zmian miejsca gospodarki polskiej w UE ograniczały się do zagadnień ekonomicznych. Należy tutaj podkreślić, że procesy gospodarcze nie zachodzą jednak w izolacji od pozostałych sfer rozwoju państwa i są ściśle powiązane na przykład ze sferą społeczną oraz sferą polityczną. Tytułem przykładu można zauważyć, że zagadnienia związków pomiędzy rozwojem społecznym a handlem i inwestycjami zagranicznymi rozpatrują między innymi Michałek, Brzozowski, Cieślík (2012). Kwestię uwarunkowań politycznych podejmują natomiast np. Balcer, Wójcicki (2014).

Do sytuacji gospodarki polskiej w czasie transformacji, a także w okresie członkostwa w UE wprost odnosi się koncepcja *catching up economy*, związana z teorią konwergencji dochodów. Głosi ona, że generalnie występuje tendencja do wyrównywania się dochodów *per capita* pomiędzy państwami, a idea doganiania wywodzi się z twierdzenia, że gospodarki z niższym dochodem *per capita* rozwijają się szybciej, aniżeli te z wyższym poziomem bogactwa. Niezależnie od postulatów przywołanej teorii, doświadczenie empiryczne dowodzi jednak, że w wielu krajach predykcje wyprowadzane z tej koncepcji nie sprawdzały się, choć można również podać (wprawdzie mniej liczne) przykłady udanych przemian gospodarczych prowadzących na długą metę do zmniejszenia dystansu do krajów najbardziej rozwiniętych czy nawet ich wyprzedzenia. Powyższe spostrzeżenia stanowiły podstawę do sformułowania dwóch pytań badawczych, postawionych we wstępie do niniejszego opracowania.

Podsumowując ten wątek rozważań można zauważyć, że ogólny wydzźwięk przywołanych opracowań jest taki, iż nie wypracowano dotychczas zwartych fundamentów teoretycznych procesu ewolucji pozycji gospodarki polskiej, natomiast przyczynkarskie wątki teoretyczne są rozproszone w różnych miejscach w literaturze ekonomicznej. Wydaje się więc, że samo ich zidentyfikowanie i zebranie w jednym miejscu stanowić może pewną wartość samą w sobie. Ponadto dokonany uproszczony przegląd koncepcji teoretycznych może mieć znaczenie heurystyczne w tym sensie, że pomagają uświadomić sobie, jak duża jest złożoność uwarunkowań, w ramach których odbywa się proces awansu gospodarczego i cywilizacyjnego Polski – widoczne staje się choćby to, że na wiele uwarunkowań nie mamy wpływu, inne zaś są w pełni albo w dużej części zależne od poczynań Polski, w tym między innymi od prowadzonej polityki gospodarczej.

W dalszych częściach artykułu analiza została ograniczona do kilku wybranych aspektów, takich jak: zmiany produktu krajowego brutto, zmiany eksportu, zmiany importu, zmiany zagranicznych inwestycji bezpośrednich przychodzących do Polski oraz zmiany zagranicznych inwestycji bezpośrednich wychodzących z Polski. Uznano, że są to podstawowe, najważniejsze wskaźniki opisujące ewolucję pozycji gospodarki w czasie w ramach grupy państw stanowiących punkt odniesienia przy określaniu tejże pozycji.

ZMIANY PRODUKTU KRAJOWEGO BRUTTO

Jeśli chodzi o kształtowanie się produktu krajowego brutto Polski w badanym okresie, to należy zauważyć, że wzrósł on z poziomu 192 725 mln euro w 2003 r. do 412 488 mln euro w 2014 r., co oznacza, że wskaźnik dynamiki w cenach bieżących wyniósł 214,0% (tabela 1 na końcu artykułu). W wypadku UE28 odnotowano wzrost produktu brutto z poziomu 10 496 216 mln euro w 2003 r. do 13 942 561 mln euro w 2014 r. Wskaźnik dynamiki dla UE28 wyniósł 132,8%. Należy też zauważyć, że PKB Polski stanowił w 2003 r. 1,8% produktu brutto UE28, a w 2014 r. udział ten zwiększył się do 3,0%. Mimo istotnego wzrostu udziału, pozostawał on jednak na stosunkowo niskim poziomie. Zmiany PKB Polski w stosunku do roku poprzedniego były w całym badanym okresie dodatnie, z wyjątkiem 2009 r., kiedy to wskaźnik dynamiki wyniósł tylko 86,8%. Wypada tutaj zaznaczyć, że wysokość tego wskaźnika była związana ze zmianą relacji kursowych, gdyż wartość PKB Polski w 2009 r. wyrażona w walucie narodowej nie zmniejszyła się w stosunku do 2008 r. Podobnie wyglądała sytuacja ze zmianami produktu brutto UE28 – tylko w 2009 r. zanotowano wskaźnik dynamiki w stosunku do roku poprzedniego niższy od 100% (94,3%). O ile jednak w wypadku Polski 3 najlepsze lata pod względem stopy wzrostu PKB odznaczały się stosunkowo wysokimi wskaźnikami (2005-119,9%; 2008-115,5%; 2010-114,6%), o tyle w odniesieniu do UE28 stopy te były względnie niskie (2007-106,0%; 2006-105,8%; 2004-105,0%).

W badanych latach wartość PKB na jednego mieszkańca (według kursu oficjalnego) zmieniła się w Polsce z 5039 euro w 2003 r. do 10 792 euro w 2014 r., podczas gdy dla UE28 liczby te wynosiły odpowiednio 21 214 euro i 27 193 euro (tabela 1). Tak więc polski PKB *per capita* stanowił w 2003 r. 23,8% tego wskaźnika dla UE28, a w 2014 r. relacja ta wyniosła już 39,7%.

Jeśli chodzi o kształtowanie się dynamiki zmian PKB na 1 mieszkańca, to w wypadku Polski w latach 2003-2014 nastąpił wzrost w bardzo zbliżonym wymiarze, jak wzrost całkowitego PKB (214,0%). W tym samym okresie wskaźnik wzrostu Unijnego Produktu Brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla UE28 wyniósł 128,2%. W ujęciu rok do roku poprzedniego wysokość tego wskaźnika w odniesieniu do Polski była tylko raz mniejsza od 100% (w 2009 r.) W UE28 taka sytuacja wystąpiła także w 2009 r.

Na tle przedstawionych danych opisujących zmiany polskiego PKB na tle Unijnego Produktu Brutto zarówno w wyrażeniu absolutnym, jak i względnym, a także uwzględniających wskaźniki dynamiki można postawić pytanie o to, jak wyglądała pozycja Polski na tle innych krajów członkowskich. Biorąc pod uwagę całkowitą wartość PKB pozycja Polski wykazała tendencję do lekkiej poprawy. O ile przez pierwsze 3 lata analizowanego okresu Polska była 10.-11. gospodarką wśród 28 państw, o tyle w 2008 r. zajęła miejsce 7, by przez kolejne 6 lat pozostawać na miejscu 8-9. Jeśli chodzi o wartości PKB *per capita*, to pozycja Polski na tle UE28 może zostać w badanym okresie oceniona jako w miarę stabilna, a jednocześnie słaba. Odniesione

sukcesy w zakresie relatywnie niezłych wskaźników wzrostu gospodarczego nie były na tyle silne, aby doprowadzić do istotnej poprawy miejsca naszego kraju. Polska regularnie zajmuje miejsce 24-26, przy czym trzeba zauważyć, że w latach 2003, 2005, 2010, 2013, 2014 zajmowała pozycję 24, w latach 2011 i 2012 było to miejsce 25, a w pozostałych latach miejsce 26.

ZMIANY EKSPORTU

Jak zaznaczono wcześniej, eksport jest przejawem czynnej internacjonalizacji gospodarki. Wartość polskiego eksportu w cenach bieżących wzrosła z 53 985 mln euro w 2003 r. do 158 665 mln euro w 2014 r. (tabela 3). Wskaźnik dynamiki (rok 2003=100%) wyniósł w tym okresie 293,9%. W UE28 nastąpił wzrost wartości eksportu z 2 589 998 mln euro w 2003 r. do 4 406 424 mln euro w 2014 r. W tym wypadku wskaźnik dynamiki wyniósł 170,1% i był istotnie niższy w porównaniu z Polską. Polski eksport w badanym okresie rósł we wszystkich latach w stosunku rok do roku z wyjątkiem 2009 r., kiedy to zanotowano wskaźnik dynamiki 84,7%. Podobnie wyglądała sytuacja w UE28, gdzie mniejszy od 100% wskaźnik dynamiki w stosunku do roku poprzedniego wystąpił tylko w 2009 r. Najbardziej spektakularne wskaźniki wzrostu polskiego eksportu w stosunku do roku poprzedniego zanotowano w latach 2005, 2006 i 2010, kiedy to przekroczyły one nieznacznie 120%. W wypadku UE28 najsilniejsze wzrosty zanotowano w latach 2010 (118,1%), 2006 (112,5%) i 2011 (112,5%).

Wartość polskiego eksportu na głowę mieszkańca wzrosła z 1404 euro w 2003 r. do 4108 euro w 2014 r., natomiast w odniesieniu do UE28 wskaźniki te wyniosły odpowiednio 5256 euro i 8693 euro. Jeśli chodzi o dynamikę eksportu na 1 mieszkańca, to w badanym okresie dla Polski wskaźnik wyniósł 292,6%, a dla UE28 165,4%. W układzie rok do roku poprzedniego dla Polski jednorazowo odnotowano wskaźnik mniejszy od 100% – w 2009 r., a dla UE28 – w 2009 r.

Analizując zmiany udziału eksportu Polski w eksporcie UE28 należy podkreślić wzrost tego udziału z 2,08% w 2003 r. do 3,60% w 2014 r. W całym badanym okresie wystąpiła regularna tendencja do jego wzrostu. Mimo dużej dynamiki udział ten pozostaje jednak na stosunkowo niskim poziomie. Warty zauważenia jest także systematyczny, choć nierównomiernie rozłożony w czasie wzrost udziału eksportu towarów i usług w PKB Polski z 33,4% w 2009 r. do 47,4% w 2014 r. Dla UE28 wskaźnik ten zmienił się z 32,7% w 2003 r. do 43,1% w 2014 r.

Prostym wskaźnikiem opisującym zmiany pozycji danego kraju w eksporcie są miejsca zajmowane w rankingach (tabela 4). Polska w 2003 r. zajmowała 12. miejsce w UE28 pod względem wartości eksportu towarów i usług, 12. w eksporcie towarowym oraz 16. w eksporcie usług. W 2014 r. było to odpowiednio 9., 8. i 13. miejsce w UE28. Jeśli chodzi o eksport na 1 mieszkańca to pozycja Polski w UE28 w 2003 r. w trzech rozpatrywanych kategoriach była następująca: 25., 23. i 27. Lokaty te dla 2014 r. były takie same.

Kolejnym wskaźnikiem opisującym ewolucję roli Polski jako eksportera jest tzw. *Export Performance Index* (tabela 10), który jest definiowany jako iloraz relacji eksportu do PKB dla Polski i relacji eksportu UE28 do produktu brutto UE28. Jest to miara względnej intensywności eksportu danej gospodarki krajowej względem intensywności eksportu gospodarki UE28. W latach 2003-2014 wysokość tego wskaźnika dla Polski wahała się w granicach od 1,055 (2008 r.) do 1,223 (2014 r.). Ogólnie zauważalna jest lekka tendencja wzrostowa. Kształtowanie się tego wskaźnika świadczy o większej niż przeciętna UE28 i lekko rosnącej intensywności eksportu Polski.

ZMIANY ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI BEZPOŚREDNICH WYCHODZĄCYCH

Zagraniczne inwestycje wychodzące są drugim najważniejszym przejawem aktywnego umiędzynarodowienia gospodarki polskiej (tabela 5). Relacja skumulowanej wartości inwestycji wychodzących z Polski dla lat 2014 i 2003 wyniosła 14 508,9%, a dla UE28 wskaźnik ten był równy 186,3%. Należy też zauważyć, że dla wszystkich badanych lat w wypadku Polski wskaźnik ten liczony rok do roku przekraczał 100% z wyjątkiem 2014 r., kiedy to wyniósł 92,1%. W UE28 sytuacja taka wystąpiła trzykrotnie – w latach 2008, 2011 i 2014 (odpowiednio 92,6%, 95,5% i 95,8%). Dane na temat miejsca Polski w UE28 pod względem wartości rocznych strumieni w rankingach ZIB wychodzących zaprezentowano w tabeli 6. Polska zajęła najlepsze miejsce w 2014 r. (12), a najgorsze w 2003 r. (27). Dane za 2013 r. należy jednak traktować jako wyjątkowe – nie jest wykluczona ich oficjalna korekta. Pozycja Polski w UE28 pod względem wartości ZIB wychodzących na 1 mieszkańca przyjmowała skrajne wartości w latach 2010 i 2014 (17) oraz 2003 i 2013 (27).

Zmiany roli ZIB wychodzących z Polski można także opisywać za pomocą *Outward FDI Performance Index* (tabela 10). Wysokość tego wskaźnika w latach 2003-2014 kształtowała się poniżej 1, co oznacza, że rola Polski w unijnych przepływach ZIB była mniejsza aniżeli jej znaczenie w wytwarzaniu unijnego produktu brutto. Uwagę zwraca duża zmienność wskaźnika w poszczególnych latach. Najwyższą jego wartość zanotowano w 2014 r. (0,631), a najniższą w 2014 r. (-0,397). Świadczy to o niskim stopniu dojrzałości procesu wychodzenia z inwestycjami za granicę w przypadku gospodarki polskiej.

ZMIANY IMPORTU

Współpraca gospodarki polskiej z gospodarką światową obejmuje równoległe tzw. internacjonalizację bierną, której jednym z najważniejszych przejawów jest import. W tabeli 7 przedstawiono dane dotyczące importu towarów do Polski i do UE28. W latach 2003-2014 wskaźnik dynamiki importu dla Polski wyniósł 273,2%, a dla UE28 168,2%. W wypadku Polski wskaźnik wartości importu liczony rok do roku

raz osiągnął wysokość mniejszą niż 100% (w 2009 r.), zaś dla UE28 sytuacja taka wystąpiła dwa razy – w latach 2009 i 2013. Jeśli chodzi o dynamikę importu na 1 mieszkańca, to w badanym okresie dla Polski wskaźnik wyniósł 272,0%, a dla UE28 163,5%. W układzie rok do roku wskaźnik mniejszy od 100% odnotowano dla Polski w 2009 r., a dla UE28 dwukrotnie – w 2009 i w 2013 r.

W rozpatrywanym okresie udział importu towarów i usług w PKB w wypadku Polski wahał się w granicach od wartości najniższej 35,9% (2005 r.) do wartości najwyższej (2014 r.) 46,2%.

Interesujące jest także miejsce Polski w rankingach importerów (tabela 8). Polska w 2003 r. zajmowała 12. miejsce w UE28 pod względem wartości importu towarów i usług, 10. w imporcie towarowym oraz 14. w imporcie usług. W 2014 r. zajęła odpowiednio 8., 8. i 13. miejsce w UE28. Jeśli chodzi o import na 1 mieszkańca to pozycja kraju w UE28 w 2003 r. w trzech rozpatrywanych kategoriach była następująca: 26., 26. i 27. Lokaty te dla 2014 r. wskazały: 25, 25 i 25.

W analizowanym okresie *Import Performance Index* mieścił się w przedziale, którego dolną granicę stanowił wskaźnik 1,151 (2005 r.), a górną 1,299 (2014 r.) (tabela 10). Wskaźnik ten charakteryzował się relatywnie dużą stabilnością i w całym badanym okresie zmienił się nieznacznie (1,285 – 2003 r.; 1,299 – 2014 r.) Jego wysokość oznacza, że rola Polski jako unijnego importera około 1,2-krotnie przewyższa rolę Polski jako wytwórcy produktu brutto.

ZMIANY ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI BEZPOŚREDNICH PRZYCHODZĄCYCH

Drugim istotnym przejawem biernej internacjonalizacji gospodarki polskiej są ZIB napływające do Polski (tabela 9). Relacja skumulowanej wartości inwestycji przychodzących do Polski dla lat 2014 i 2003 wyniosła 371,7%, a dla UE28 wskaźnik ten osiągnął poziom 197,2%. Zarówno dla Polski, jak i dla UE28 wskaźnik liczony rok do roku był mniejszy od 100% trzykrotnie – w latach 2008, 2011 i 2014.

Jeśli chodzi o miejsce Polski w unijnych rankingach ZIB przychodzących ze względu na wartość strumieni rocznych, to pozycja Polski z wyjątkiem 2013 r. była względnie stabilna (zob. tabela 6). W przeważającej liczbie lat badanego okresu Polska plasowała się na pograniczu pierwszej i drugiej dziesiątki państw UE28. Najwyższe miejsce odnotowano w 2008 r. – 5., a najniższe w 2013 r. – 25. Pod względem wartości inwestycji na 1 mieszkańca pozycja Polski była zdecydowanie słabsza – najwyższe miejsce w UE28 zajęła w 2010 r. (12), a najniższe w latach 2003 i 2005 (26).

W latach 2003-2014 *Inward FDI Performance Index* (tabela 10) przyjmował wartości mieszczące się w przedziale od 0,012 (2013 r.) do 3,397 (2004 r.) Duża zmienność wskaźnika jest odbiciem znacznych wahań w wartości strumieni ZIB napływających do Polski w poszczególnych latach. W zdecydowanej większości lat badanego okresu znaczenie Polski jako kraju przyjmującego ZIB istotnie przewyższało znaczenie naszej gospodarki w wytwarzaniu unijnego produktu brutto.

WNIOSKI – KU NORMATYWNEJ TEORII EWOLUCJI POZYCJI NOWEGO KRAJU
CZŁONKOWSKIEGO W UGRUPOWANIU INTEGRACYJNYM
PODSTAWY PROWZROSTOWEJ POLITYKI GOSPODARCZEJ

Zadaniem tej części artykułu jest odniesienie się do zadanych we wstępie pytań badawczych. Aby ustosunkować się do pierwszego pytania badawczego, poniżej zostanie dokonane zestawienie zmian przeanalizowanych wcześniej danych dotyczących gospodarki polskiej i gospodarki UE. Jeśli chodzi o dynamikę produktu brutto w latach 2003-2014, to była ona zdecydowanie wyższa dla Polski (214,0%), aniżeli dla UE28, gdzie osiągnęła 132,8%. Różnica w wysokości wskaźnika dynamiki wyniosła ponad 81% na rzecz Polski. Kształtowanie się produktu brutto na głowę mieszkańca przedstawiało się podobnie: dla Polski wskaźnik dynamiki wyniósł 214,2%, a dla UE28 128,2%. Mając świadomość dużego uproszczenia można zauważyć, że w badanym okresie analizowane wskaźniki dynamiki były dla Polski korzystniejsze niż dla UE28.

Interesujące jest także zestawienie wyników dotyczących eksportu. Jak to zauważono wcześniej, w latach 2003-2014 wskaźnik dynamiki eksportu dla Polski wyniósł 293,9%, a dla UE28 170,1%. Różnica wyniosła więc ponad 123% na rzecz Polski. Z kolei jeśli chodzi o dynamikę eksportu na 1 mieszkańca, to w badanym okresie dla Polski wskaźnik wyniósł 292,6%, a dla UE28 165,4%. Pozytywnie dla Polski wypadają także zestawienia prezentujące zmiany udziału eksportu Polski w eksporcie UE28. Udział eksportu towarów i usług w PKB był dla Polski w prawie całym badanym okresie nieznacznie wyższy aniżeli dla UE28. Kolejnym wskaźnikiem dokumentującym zmiany znaczenia Polski w eksporcie są miejsca zajmowane w rankingach największych eksporterów. Polska istotnie poprawiła pozycję rankingową w UE. Nastąpiła także niewielka poprawa miejsca Polski pod względem wartości eksportu na 1 mieszkańca. W odniesieniu do *Export Performance Index* pozycja Polski w UE28 była dość stabilna.

W obszarze zagranicznych inwestycji bezpośrednich wychodzących w wypadku Polski dynamika tego procesu mierzona relacją skumulowanej wartości inwestycji wychodzących z Polski dla lat 2014 i 2003 była prawie 78-krotnie wyższa aniżeli dla UE28. Kształtowanie się miejsca Polski w UE28 pod względem wartości rocznych strumieni cechowało się w badanym okresie dość dużą zmiennością, ale w niektórych latach Polska stała się zauważalnym graczem w skali UE. Do podobnych wniosków prowadzi analiza *Outward FDI Performance Index*.

Kolejnym wartym zwrócenia uwagi obszarem jest import. W latach 2003-2014 wskaźnik dynamiki importu dla Polski wyniósł 273,2%, a dla UE28 168,2%. Na podobnym poziomie ukształtowały się dane dotyczące wartości importu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Jeśli chodzi o wartość importu, to nastąpiła zauważalna poprawa pozycji Polski w skali UE28. Pod względem importu na 1 mieszkańca pozycja Polski w UE28 była względnie stabilna. Kształtowanie się *Import Performance Index* wskazywało na to, że Polska jest w tej dziedzinie relatywnie (w stosunku do PKB) ważnym graczem w skali UE28.

W odniesieniu do inwestycji zagranicznych przychodzących dynamika tego procesu mierzona relacją skumulowanej wartości inwestycji napływających do Polski dla lat 2014 i 2003 była blisko 2-krotnie wyższa aniżeli dla UE28. Przez większość lat badanego okresu pozycja Polski w rankingach była dość stabilna i wysoka w odniesieniu do wartości rocznych strumieni inwestycji napływających, natomiast w przeliczeniu na mieszkańca miejsce Polski w UE28 było zdecydowanie gorsze.

Odnosząc się do drugiego pytania badawczego należy podkreślić, jak zaznaczono wcześniej, że budowanie normatywnej teorii ewolucji miejsca nowego kraju członkowskiego w ugrupowaniu integracyjnym powinno nawiązywać do dwóch podstaw. Pierwsza to ustalenia teorii pozytywnej, identyfikującej, opisującej i interpretującej prawidłowości, jakie wyłoniły się wraz z upływem czasu od przystąpienia Polski do UE. Druga podstawa to odniesienie się do twierdzeń i zaleceń wybranych doktryn ekonomicznych, które wiążą się z rozważanym problemem i które jednocześnie będą sprzyjać zarówno podnoszeniu efektywności, jak i rozwojowi gospodarczemu. Należy dążyć do przełożenia wskazań tychże doktryn na konkretne rekomendacje pod adresem polityki gospodarczej podporządkowanej wzrostowi dobrobytu w średnim i długim okresie.

Powyżej dokonano zestawienia zmian zanalizowanych wcześniej danych dla gospodarki polskiej i dla gospodarki UE. Zmian tych nie wpisano jednak *explicite* w ramy żadnej z funkcjonujących teorii z myślą o jej testowaniu, gdyż – jak wskazano wcześniej – nie ma jednej dobrej teorii tego zagadnienia. Tym niemniej opisane zmiany pokazują występowanie zarówno procesów pozytywnych, jak i negatywnych z punktu widzenia interesów rozwojowych gospodarki polskiej. Wiele wskazuje na to, że w dotychczasowym funkcjonowaniu polskiej gospodarki po 1990 r., w tym także w latach 2003-2014, występowały widoczne tendencje zgodne z koncepcją doganiania (*catching up*), przejawiające się w silnej poprawie pozycji gospodarki polskiej zarówno w skali światowej, jak i gospodarki UE. Jednocześnie dostrzegane są istotne wyzwania i poważne zagrożenia. Rozpoznane pozytywne i negatywne z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Polski tendencje mogą stanowić jedną z podstaw budowania zaleceń normatywnych na przyszłość. Zgodnie z kanonami analizy SWOT należy dążyć do wykorzystania tendencji pozytywnych, ich ewentualnego wsparcia i wzmocnienia oraz do przeciwdziałania prawidłowościom niekorzystnym, a nawet do ich wyeliminowania. Same w sobie nie stanowią one jednak jedynej i wystarczającej podstawy do budowania zaleceń normatywnych. Konieczne będzie także skrótkowe, wybiórcze odwołanie się do rekomendacji zawartych w różnych doktrynach gospodarczych z myślą o ich dopasowaniu do realnej sytuacji gospodarki polskiej³ oraz wypracowaniu zestawu zaleceń normatywnych dla polityki gospodarczej zorientowanych na rozwój prowadzący do podniesienia poziomu dobrobytu. Ta część rekomendacji nie wynika wprost z przeprowadzonych w tym tekście rozważań, ale stanowi raczej syntetyczny wyraz poglądów autora zbudowanych na podstawie wieloletnich badań powiązania zachowań przedsiębiorstw, a w szczególności poziomu

³ Przegląd najważniejszych doktryn zawarto w: Gorynia (1994) oraz Gorynia (1995).

ich konkurencyjności z prowadzoną polityką gospodarczą. Wydaje się, że podstawowe wchodzące w rachubę doktryny gospodarcze, z których można czerpać inspirację stanowią: doktryna monetaryzmu, doktryna ekonomii podaży, doktryna interwencjonizmu, doktryny wspierania rynku, doktryny wspierania rozwoju oraz doktryny selektywnego rozwoju. Zawarte w nich rekomendacje nie są jednak spójne i trudno byłoby na ich podstawie ułożyć zwarty program gospodarczy. Wydaje się więc, że budowanie takiego programu skazane jest raczej na podejście, które można określić jako pragmatyczny eklektyzm. Autorski zarys takiego podejścia zaprezentowano niżej, przy czym należy zaznaczyć, że szersze uzasadnienie stawianych propozycji można znaleźć w innych opracowaniach autora i współpracowników (Dzikowska, Gorynia, Jankowska (red.), 2016).

Podsumowując dokonane porównanie zmian pozycji gospodarki polskiej w UE28 pod względem przyjętych kryteriów można wyciągnąć następujące wnioski:

– Polska rozwijała się szybciej aniżeli UE28. Różnice w tempie wzrostu wskazują, że dodatnia różnica (przewaga) w tempie rozwoju Polski w zestawieniu z UE28 była duża. Innymi słowy, nadrobienie dystansu rozwojowego w stosunku do UE odbywało się relatywnie szybko, co jest niewątpliwym sukcesem gospodarki polskiej. Niekorzystną cechą pozytywnego z punktu widzenia Polski procesu doganiania jest jednak fakt, że odbywał się on w warunkach bardzo zaniżonych wskaźników wzrostu dla UE28. W tych warunkach nawet niezbyt imponujące wskaźniki dynamiki dla Polski dały jej dość istotną przewagę nad UE28. Tym niemniej z punktu widzenia wzrostu poziomu dobrobytu w zestawieniu z niektórymi innymi regionami świata sukcesy Polski nabierają bardziej relatywnego charakteru.

– Zauważone prawidłowości zidentyfikowane dla lat 2003-2014 cechują się ograniczoną przydatnością dla celów predykcji rozwoju wypadków w przyszłości. Nakładanie się wielkiej liczby zmiennych dotyczących poszczególnych gospodarek krajowych oraz poszczególnych polityk gospodarczych sprawia, że konstruowane scenariusze rozwoju obciążone są wysokim ryzykiem błędu. W tych warunkach wydaje się, że wiele przemawia na rzecz bardzo ostrożnego formułowania przewidywań, zarówno jeśli chodzi o możliwe scenariusze rozwoju wypadków (prognozy), jak i o kreowane przez polityków gospodarczych warianty polityki ekonomicznej. W wypadku aspiracji rozwojowych gospodarki polskiej w średnim okresie działań będą jeszcze w słabnącym zakresie czynniki wzrostu charakterystyczne dla okresu transformacji – przewagi kosztowe w niektórych obszarach, niezłe przygotowanie zasobów ludzkich, przewagi lokalizacyjne, względnie duży rynek wewnętrzny itp., ale jednocześnie dawać będą o sobie znać słabości gospodarki polskiej – niska innowacyjność, niedojrzałe instytucje, problemy rynku pracy, malejące zasoby siły roboczej, zanikanie przewag kosztowych w niektórych sektorach, relatywnie niski poziom wartości dodanej oraz wiele innych czynników łącznie składających się na tzw. pułapkę średniego dochodu.

– Biorąc pod uwagę osiągnięty poziom rozwoju, potencjał demograficzny, strukturę gospodarki itp. zmienne wydaje się, że z realistycznego punktu widzenia 7-8 miejsce pod względem wartości PKB wśród krajów UE28 to pozycja, którą Polska

będzie zajmować w średnim, a prawdopodobnie także w dłuższym okresie. Trudno bowiem dostrzec przesłanki, które miałyby doprowadzić do wyraźniej poprawy tego miejsca. Co więcej wydaje się, że Polska może natknąć się na poważne trudności z utrzymaniem osiągniętej pozycji. Z tego punktu widzenia jako niewskazane należałoby uznać eksperymenty z naruszeniem równowagi w makroekonomicznej polityce gospodarczej czy próby zdecydowanych ingerencji rządu w cechy strukturalne gospodarki. Potrzebna jest raczej pragmatyczna polityka gospodarcza przywiązująca dużą wagę do równowag makroekonomicznych, zwiększająca poziom dojrzałości niedoskonałych jeszcze instytucji gospodarki rynkowej, poprawiająca funkcjonowanie rynku pracy, stwarzająca silne podstawy traktatowe oraz informacyjne dla ekspansji zagranicznej polskich przedsiębiorstw, a także zmierzająca do złagodzenia negatywnych efektów zachodzących procesów demograficznych. Także w odniesieniu do miejsca zajmowanego ze względu na wysokość PKB *per capita* rachuby liczące na spektakularną poprawę pozycji Polski wydają się mało prawdopodobne, w szczególności w obliczu silnego zagrożenia wpadnięciem we wspomnianą wcześniej pułapkę średniego dochodu.

– Jeśli podobne do zidentyfikowanych powyżej tendencje rozwojowe miałyby się utrzymać w przyszłości, to należy skoncentrować uwagę na intensyfikacji związków gospodarczych z tymi częściami świata, które rozwijają się szybciej aniżeli UE28, a często także szybciej niż Polska i z rozwojowego punktu widzenia są bardziej obiecujące. Zalecać należy więc skupienie wysiłków na współpracy z tymi segmentami gospodarki światowej, które rozwijają się najszybciej oraz zwiększyć poziom dywersyfikacji geograficznej z myślą o uniknięciu negatywnych konsekwencji dominacji wolno rozwijającej się UE w naszych obrotach handlowych. Powyższa rekomendacja znajduje dodatkowe poparcie w tzw. Raporcie Hausnera, w którym zauważono, że wysoka koncentracja eksportu na rynki UE jest jednym z czynników sprawiających, że poczynając od 2009 r. stopa wzrostu eksportu Polski była niższa od tempa wzrostu importu światowego (Hausner i inni, 2013, s. 43). Wydaje się więc, że powyższe obserwacje stanowią uzasadnienie dla postulatu zwiększenia stopnia dywersyfikacji geograficznej polskiego eksportu z położeniem nacisku na jego rozwój na te rynki, które rozwijać się będą w tempie istotnie przewyższającym średnią unijną, a nawet światową.

– Zawartej w poprzednim punkcie rekomendacji nie należy jednak traktować w sposób mechaniczny, jednoznaczny i bezwarunkowy. Rezygnacja z wysiłków lokowania zwiększonego eksportu na trudnych rynkach UE byłaby nierozważna w szczególności w tych nielicznych branżach, w których polskie firmy odnoszą sukcesy oparte na konkurencji jakościowej (różniczkowej), gdyż rynek UE ze względu na duże natężenie konkurencji, jako rynek bardzo wymagający, stwarza impulsy do dalszej poprawy jakości wyrobów. Może i powinien on więc nadal pełnić rolę wymagającego poligonu doświadczalnego stanowiącego przyczółek w walce o inne rynki, przede wszystkim ze względu na bliskość geograficzną, a także kulturową. Bardzo istotne jest ponadto to, że udział rynku UE28 w polskim eksporcie jest w kategoriach relatywnych bardzo wysoki i trudno byłoby w krótkim okresie znaleźć mogące go zastą-

pić rynki porównywalne pod względem pojemności, nawet jeśli cechują się wyższymi stopami wzrostu. Innymi słowy, postulat ekspansji na rynki położone poza Europą w żadnym stopniu nie powinien być równoznaczny z ograniczaniem obrotów z UE.

– W kwestii roli zagranicznych inwestycji bezpośrednich w gospodarce polskiej dorobek teoretyczny nauk ekonomicznych wskazuje na zasadność oczekiwania, że rosnąć winna relatywna rola inwestycji wychodzących, a maleć rola inwestycji napływających przejawiająca się poprawą Pozycji Inwestycyjnej Netto (*NOIP – Net Outward Investment Position*) Polski. Takie przewidywanie wynika z koncepcji Ścieżki Rozwoju Inwestycji (*Investment Development Path*) Dunninga (1986); (Dunning, Narula; 2002); (Gorynia, Nowak, Wolniak; 2007). Skonstatowanie tej obiektywnej (wynikającej z przywołanej teorii) przewidywanej tendencji nie powinno jednak oznaczać podejmowania świadomych działań przeciwdziałających napływowi ZIB do Polski. Potrzeba prowadzenia otwartej polityki w tym zakresie wynika choćby z dużej dynamiki i zmienności przepływów inwestycji w skali świata. Atrakcyjność Polski jako miejsca lokowania kapitału w branżach popularnych w przeszłości i dzisiaj może bowiem podlegać fluktuacjom; nie można jednak dopuścić do tego, by procesy dezinternacjonalizacji zdominowały procesy internacjonalizacji – umiędzynarodowienie gospodarki zawsze stanowiło bowiem probierz jej konkurencyjności i efektywności w porównaniu z otoczeniem.

Na koniec należy zaznaczyć, że ograniczenia wynikające z rozmiarów opracowania uniemożliwiły głębszą analizę i interpretację zaobserwowanych prawidłowości oraz nie pozwoliły na szersze przedyskutowanie przyczyn zidentyfikowanych zmian. Skoncentrowanie uwagi na makroekonomicznym punkcie widzenia sprawiło, że nie rozwinięto na przykład wymiaru strukturalnego i przestrzennego zmian w gospodarce polskiej. Wydaje się, że zasygnalizowane zagadnienia mogłyby stanowić kontynuację zaprezentowanych tutaj rozważań. Jako osobny nurt rozważań można by także zaproponować testowanie konkretnych, pojedynczych teorii w obliczu zachodzących zmian pozycji gospodarki polskiej. W tym sensie pytanie o kierunki dalszych badań podjętego tutaj problemu zasługuje na zdwojoną uwagę – poruszone zagadnienia mają bowiem nie tylko wymiar ekonomiczny, ale również społeczny i polityczny. Od stanu gospodarki będzie bowiem głównie zależeć pozycja Polski w UE, a także w świecie.

BIBLIOGRAFIA

- Balcer A., Wóycicki K., *Polska na globalnej szachownicy*, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2014.
- Bhagwati J., *In defence of globalization*, Oxford University Press, Oxford 2004.
- Cieślak, A., Michałek, J.J., Mycielski, J., *Euro and Trade Flows in Central Europe*, Equilibrium, Quarterly Journal of Economics and Economic Policy, vol. 7, no.3, 2012, s.7-25.
- Contractor F. J., *Economic transformation in emerging countries. The role of investment, trade and finance*, Elsevier New York 1998.
- Dunning J. H., *The Investment Development Cycle Revisited*, Weltwirtschaftliches Archiv, 122, 1986.

- Dunning J. H., *Making globalization good. The moral challenges of global capitalism*, Oxford University Press, Oxford 2003.
- Dunning J. H., Narula R., *The Investment Development Path Revisited*, w: J.H. Dunning, *Theories and Paradigms of International Business Activity. The Selected Essays of John H. Dunning*, Volume 1, Edward Elgar, Cheltenham, UK and Northampton, MA, 2002.
- Dzikowska M., Gorynia M., Jankowska B., *Globalny kryzys gospodarczy – próba pomiaru efektów dla poszczególnych krajów*, *Ekonomista* nr 6, 2015.
- Dzikowska M., Gorynia M., Jankowska B. (red.), *Międzynarodowa konkurencyjność polskich przedsiębiorstw w okresie globalnego kryzysu gospodarczego i po jego wystąpieniu*, Difin, Warszawa 2016.
- Gorynia M., *Doktrynalne podstawy polityki przejścia*, w: Otta W. (red.), *Droga do rynku. Aspekty mikroekonomiczne*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1994.
- Gorynia M., *O niekonwencjonalnych doktrynach ekonomicznych w polityce transformacji*, *Ekonomista* 1995, nr 4.
- Gorynia M., *Internationalisation of economy versus economic policy under integration and globalisation*, *Poznań University of Economics Review*, vol. 2, no. 2, 2002, s. 5-19.
- Gorynia M., *Polska polityka gospodarcza a internacjonalizacja i globalizacja*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* nr 2, 2006, s. 129-146.
- Gorynia M., *Ewolucja pozycji gospodarki polskiej w gospodarce światowej*, *Ekonomista* nr 4, 2012, s. 403-425.
- Gorynia M., *Ewolucja pozycji gospodarki polskiej w gospodarce globalnej i w gospodarce Unii Europejskiej*, *Ekonomista* nr 2, 2014, s. 287-300.
- Gorynia M., Kowalski T., *Globalne i krajowe uwarunkowania funkcjonowania polskich przedsiębiorstw*, *Ekonomista* nr 1, 2008, s. 51-76.
- Gorynia M., Wolniak R., *The Participation of Transitional Economy in Globalisation – The Case of Poland*, *Journal of Euro-Asian Management*, vol. 6, no 2, 2002, s. 57-75.
- Gorynia M., Nowak J., Wolniak R., *Poland and Its Investment Development Path*, *Eastern European Economics*, vol. 45, no. 2, March-April, 2007, s. 52-74.
- Hausner J., i inni, *Konkurencyjna Polska. Jak awansować w światowej lidze gospodarczej?* Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków 2013.
- Kleer J., Kondratowicz A., *Wkład transformacji do teorii ekonomii*, CEDEWU.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2006.
- Kołodko G., (red.), *Globalizacja, kryzys i co dalej?* Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2010.
- Kołodko G., *Dokąd zmierza świat. Ekonomia polityczna przyszłości*, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 2013.
- Kowalski T., *Polska transformacja gospodarcza na tle wybranych krajów Europy Środkowej*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* nr 2, 2009, s.253-278.
- Kowalski T., *Globalisation and transformation in Central European Countries: the Case of Poland*, Poznań University of Economics Press, Poznań 2013.
- Kozłowski P., Wojtysiak-Kotlarski, (red.), *Grzegorz W. Kołodko i ćwierćwiecze transformacji*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2014.
- Michałek J. J., Brzozowski M., Cieślak A., (red.), *Wpływ rozwoju społecznego na handel i inwestycje zagraniczne. Przypadek krajów Europy Środkowej i Wchodniej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2012.
- Milward B., *Globalisation? Internationalisation and monopoly capitalism. Historical processes and capitalist dynamism*. Edward Elgar, Cheltenham 2003.
- Nederveen P. J., *Periodizing Globalization: Histories of Globalization*, *New Global Studies*, vol. 6, iss. 2, 2012, s. 1-24.
- Ohmae K., *The end of the nation state*, Free Press, New York 1995.

- Otta W. (red.), *Droga do rynku. Aspekty mikroekonomiczne*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 1994.
- Parker B. B., *Globalization and business practice. Managing across boundaries*, Sage Publications, London 1998.
- Pellerin-Carlin T., *EU 10 years after its biggest enlargement: Europe's identity crisis. Looking in the black box of European cultural and political identities*, Poznan University of Economics Review, vol. 14, no. 3, s. 73-84, 2014.
- Rodrik D., *The Globalization Paradox. Why Global Markets, States and Democracy can't Coexist*, Oxford University Press, Oxford 2011.
- Stiglitz J. E., *Globalization and its discontents*, W.W. Norton Company, Washington DC 2002.
- Stiglitz J. E., *The Failure of Macroeconomics in America*, China & World Economy, vol. 19, no. 5, 2011.
- Streeten P., *Globalisation. Threat or opportunity?* Copenhagen Business School Press, Copenhagen 2001.
- Woźniak M., *Gospodarka Polski 1990-2011*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
- Trzeciakowski W., *Teoretyczne przesłanki i założenia transformacji systemowej polskiej Gospodarki*, w: M. Belka, W. Trzeciakowski W., red., *Dynamika transformacji polskiej gospodarki*, Poltext, Warszawa 1997.
- Żukrowska K., *Bilans rozszerzenia UE po 10 latach dla starych i nowych państw członkowskich*, w: Małuszyńska E., Musiałkowska I., Mazur G., (red.), *Unia Europejska 10 lat po największym rozszerzeniu. Perspektywa nowych państw członkowskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2015.

* Autor dziękuje prof. Krzysztofowi Maladze za inspirujące uwagi w trakcie powstawania tego tekstu.

Tabela 1
Produkt krajowy brutto w latach 2003-2014 (ceny bieżące)

Lata	PKB													
	Polska							Unia Europejska						
	w mln EUR	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkańca w EUR	na 1 mieszkańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkańca zmiana % (rok poprzedni = 100%)	w mln EUR	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkańca w EUR	na 1 mieszkańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkańca zmiana % (rok poprzedni = 100%)		
2003	192725	100,0	-	5039	-	-	9927290	100,0	-	25702	100,0	-		
							10496216	100,0	-	21214	100,0	-		
2004	204181	105,9	105,9	5341	106,0	106,0	10904188	109,8	109,8	23573	91,7	91,7		
							11019928	105,0	105,0	22179	104,5	104,5		
2005	244784	127,0	119,9	6407	119,9	111,8	11364050	114,5	104,2	24453	95,1	103,7		
							11504301	109,6	104,4	23058	108,7	104,0		
2006	273631	142,0	111,8	7164	142,2	111,8	12006321	120,9	105,7	25719	100,1	105,2		
							12171823	116,0	105,8	24300	114,5	105,4		
2007	313265	162,5	114,5	8203	162,8	114,5	12861777	129,6	107,1	25804	100,4	100,3		
							12905675	123,0	106,0	25667	121,0	105,6		
2008	361938	187,8	115,5	9477	188,1	115,5	12936729	130,3	100,6	25860	100,6	100,2		
							12984825	123,7	100,6	25732	121,3	100,2		

2009	314190	163,0	86,8	8226	163,3	86,8	UE15-28	12201956	122,9	94,3	24307	94,6	94,0
							UE28	12247044	116,7	94,3	24188	114,0	94,0
2010	359921	186,8	114,6	9422	187,0	114,5	UE15-28	12750174	128,4	104,5	25319	98,5	104,2
							UE28	12795224	121,9	104,5	25192	118,7	104,2
2011	377197	195,7	104,8	9873	196,0	104,8	UE15-28	13133636	132,3	103,0	26007	101,2	102,7
							UE28	13178406	125,6	103,0	25874	122,0	102,7
2012	386189	200,4	102,4	10107	200,6	102,4	UE15-28	13391708	134,9	102,0	26451	102,9	101,7
							UE28	13435670	128,0	102,0	26314	124,0	101,7
2013	396059	205,5	102,6	10364	205,7	102,5	UE15-28	13534867	136,3	101,1	26451	102,9	100,0
							UE28	13534867	128,9	100,7	26451	124,7	100,5
2014	412488	214,0	104,1	10792	214,2	104,1	UE15-28	13942561	140,4	103,0	27193	105,8	102,8
							UE28	13942561	132,8	103,0	27193	128,2	102,8

^a Według kursu oficjalnego

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 16.01.2016 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 2
PKB – pozycja Polski w Unii Europejskiej

Lata	Produkt krajowy brutto		Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca	
	Pozycja Polski w Unii Europejskiej (UE15-28)	Pozycja Polski w Unii Europejskiej (UE28)	Pozycja Polski w Unii Europejskiej (UE15-28)	Pozycja Polski w Unii Europejskiej (UE28)
2003		11		24
2004	10	10	25	26
2005	10	10	23	24
2006	9	9	25	26
2007	9	9	25	26
2008	7	7	25	26
2009	8	8	25	26
2010	9	9	23	24
2011	9	9	24	25
2012	9	9	24	25
2013	8	8	24	24
2014	8	8	24	24

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 16.01.2016 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 3
Eksport towarów w latach 2003-2014 (ceny bieżące)

Lata	Eksport towarów															
	Polska					Unia Europejska										
	w mln EUR	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkalną zmianna % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkalną zmianna % (rok 2003 = 100%)	udział w EU15-28 w %	udział w EU28 w %	udział eksportu towarów i usług w PKB	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkalną zmianna % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkalną zmianna % (rok 2003 = 100%)	udział eksportu towarów i usług w PKB			
2003	53985	100,0	-	1404	100,0	2,24	2,08	33,4	UE15-28	2406832	100,0	-	6260	100,0	-	32,1
									UE28	2589998	100,0	-	5256	100,0	-	32,7
2004	58427	108,2	108,2	1519	108,2	2,09	2,07	34,6	UE15-28	2800050	116,3	116,3	6077	97,1	97,1	33,9
									UE28	2828659	109,2	109,2	5720	108,8	108,8	34,0
2005	70602	130,8	120,8	1836	130,7	2,32	2,30	34,9	UE15-28	3037432	126,2	108,5	6564	104,9	108,0	35,3
									UE28	3071069	118,6	108,6	6189	117,7	108,2	35,4
2006	86005	159,3	121,8	2235	159,2	2,52	2,49	38,2	UE15-28	3414806	141,9	112,4	7347	117,4	111,9	37,5
									UE28	3455172	133,4	112,5	6938	132,0	112,1	37,5
2007	98029	181,6	114,0	2546	181,4	2,65	2,65	38,8	UE15-28	3695573	153,5	108,2	7460	119,2	101,5	38,1
									UE28	3703228	143,0	107,2	7410	141,0	106,8	38,1
2008	112570	208,5	114,8	2922	208,1	2,96	2,95	38,3	UE15-28	3803221	158,0	102,9	7651	122,2	102,6	39,1
									UE28	3811198	147,2	102,9	7601	144,6	102,6	39,1

cd. tab. 3

2009	95334	176,6	84,7	2473	176,1	84,6	3,07	3,06	37,6	UE15-28 UE28	3108000 3114598	129,1 120,3	81,7 81,7	6233 6193	99,6 117,8	81,5 81,5	34,9 34,9
2010	118072	218,7	123,9	3061	218,0	123,8	3,22	3,21	40,0	UE15-28 UE28	3671200 3679291	152,5 142,1	118,1 118,1	7344 7297	117,3 138,8	117,8 117,8	38,6 38,6
2011	132405	245,3	112,1	3431	244,4	112,1	3,23	3,22	42,5	UE15-28 UE28	4097982 4106720	170,3 158,6	111,6 111,6	8181 8129	130,7 154,7	111,4 111,4	41,4 41,4
2012	141000	261,2	106,5	3652	260,1	106,4	3,31	3,30	44,4	UE15-28 UE28	4259859 4268545	177,0 164,8	104,0 103,9	8492 8487	135,7 160,5	103,8 103,8	42,6 42,6
2013	149105	276,2	105,7	3861	275,0	105,7	3,47	3,47	46,3	UE15-28 UE28	4291973 4291973	178,3 165,7	100,8 100,5	8475 8475	135,4 161,2	99,8 100,4	42,9 42,9
2014	158665	293,9	106,4	4108	292,6	106,4	3,60	3,60	47,4	UE15-28 UE28	4406424 4406424	183,1 170,1	102,7 102,7	8693 8693	138,9 165,4	102,6 102,6	43,1 43,1

Źródło: Eurostat za odpowiednie lata (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, dostęp 16.01.2016 r.), obliczenia własne na podstawie danych Eurostat.

Tabela 4
Eksport – pozycja Polski w Unii Europejskiej

Lata	Eksport				Eksport na 1 mieszkańca							
	Eksport towarów i usług		Eksport towarów		Eksport usług		Eksport towarów i usług		Eksport towarów		Eksport usług	
	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28
2003		12		12		16		25		23		27
2004	12	12	12	12	14	14	25	26	23	23	25	27
2005	12	12	11	11	14	14	25	26	23	23	25	27
2006	12	12	11	11	14	14	25	26	23	23	25	27
2007	11	11	11	11	14	14	25	26	24	24	26	27
2008	11	11	9	9	14	14	25	26	22	22	26	27
2009	11	11	10	10	14	14	25	26	23	23	26	27
2010	11	11	9	9	13	13	25	26	24	24	25	26
2011	11	11	9	9	13	13	25	26	24	24	25	26
2012	10	10	9	9	13	13	25	25	23	23	26	27
2013	10	10	8	8	13	13	25	25	23	23	27	27
2014	9	9	8	8	13	13	25	25	23	23	27	27

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, dostęp 16.01.2016 r.).

Tabela 5
Odpyływ ZIB z Polski oraz z Unii Europejskiej w latach 2003-2014 (mln EUR)

Lata	Odpyływ inwestycji z Polski	Skumulowana wartość inwestycji wychodzących z Polski		Odpyływ inwestycji z Unii Europejskiej		Skumulowana wartość inwestycji wychodzących z Unii Europejskiej			
		mln EUR	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	mln EUR	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)		
2003	-266	339	100,0	-	UE15-28 UE28	227612 231216	3692903 3707744	100,0 100,0	- -
2004	375	858	253,1	253,1	UE15-28 UE28	278582 278752	3823374 3825104	103,5 103,2	103,5 103,2
2005	2302	2908	858,3	339,1	UE15-28 UE28	426372 426780	4153665 4155517	112,5 112,1	108,6 108,6
2006	6107	8212	2424,0	282,4	UE15-28 UE28	519314 520000	5129559 5132486	138,9 138,4	123,5 123,5
2007	2547	10964	3236,2	133,5	UE15-28 UE28	863882 864110	5812109 5814835	157,4 156,8	113,3 113,3
2008	2347	11578	3417,5	105,6	UE15-28 UE28	506578 507533	5381555 5385050	145,7 145,2	92,6 92,6
2009	2631	15137	4467,7	130,7	UE15-28 UE28	252757 253664	6254879 6259534	169,4 168,8	116,2 116,2
2010	4641	18282	5396,2	120,8	UE15-28 UE28	346974 346905	6733956 6737214	182,3 181,7	107,7 107,6
2011	2641	20987	6194,4	114,8	UE15-28 UE28	374045 374075	6633165 6636380	179,6 179,0	98,5 98,5
2012	-2067	24048	7098,1	114,6	UE15-28 UE28	246532 246489	7120302 7123682	192,8 192,1	107,3 107,3
2013	-2484	53367	15751,8	221,9	UE15-28 UE28	214711 214711	7210796 7210796	195,3 194,5	101,3 101,2
2014	3923	49156	14508,9	92,1	UE15-28 UE28	211357 211357	6906360 6906360	187,0 186,3	95,8 95,8

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 16.01.2016 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 6
ZIB – pozycja Polski w Unii Europejskiej

Lata	Zagraniczne inwestycje bezpośrednie			Zagraniczne inwestycje bezpośrednie na 1 mieszkańca		
	napływające		wypływające	napływające		wypływające
	UE15-28	UE28	UE15-28	UE15-28	UE28	UE28
2003		13			26	27
2004	6	6	18	17	18	23
2005	11	11	14	23	26	21
2006	9	9	13	22	25	20
2007	11	11	17	21	22	24
2008	5	5	16	19	20	27
2009	9	9	14	13	14	21
2010	8	8	13	12	12	17
2011	9	9	15	21	21	20
2012	14	14	25	22	23	24
2013	25	25	26	25	25	25
2014	6	6	12	18	18	17

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 16.01.2016 r.).

Tabela 7
Import towarów w latach 2003-2014 (ceny bieżące)

Lata	Import towarów													
	Polska					Unia Europejska								
	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok po- przedni = 100%)	na 1 miesz- kańca w EUR	na 1 miesz- kańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	udział w EU15-28 w %	udział w EU28 w %	udział importu towarów i usług w PKB	w mln EUR	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok po- przedni = 100%)	na 1 miesz- kańca w EUR	na 1 miesz- kańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 miesz- kańca zmiana % (rok po- przedni = 100%)	udział importu towarów i usług w PKB
2003	100,0	-	1541	100,0	2,58	2,35	36,0	2295844	100,0	-	5971	100,0	-	30,7
								2517887	100,0	-	5110	100,0	-	31,6
2004	109,9	109,9	1693	109,9	2,39	2,35	37,2	2728515	118,8	118,8	5921	99,2	99,2	32,6
								2773336	110,1	110,1	5608	109,8	109,8	32,8
2005	126,7	115,3	1952	126,6	2,49	2,45	35,9	3014192	131,3	110,5	6513	109,1	110	34,4
								3068929	121,9	110,7	6184	121,0	110,3	34,6
2006	158,4	125,0	2439	158,2	2,72	2,67	40,1	3444521	150,0	114,3	7411	124,1	113,8	36,9
								3512124	139,5	114,4	7053	138,0	114	37,0
2007	193,1	122,0	2973	192,9	3,06	3,04	42,1	3746787	163,2	108,8	7563	126,7	102,1	37,5
								3764033	149,5	107,2	7532	147,4	106,8	37,5
2008	229,6	118,9	3532	229,2	3,49	3,47	43,2	3901979	170,0	104,1	7850	131,5	103,8	38,9
								3920751	155,7	104,2	7819	153,0	103,8	38,9

2009	103003	173,8	75,7	2672	173,4	75,6	3,32	3,31	38,3	UE15-28	3099866	135,0	79,4	6217	104,1	79,2	33,9
										UE28	3113923	123,7	79,4	6191	121,2	79,2	33,9
2010	129006	217,7	125,2	3344	217,0	125,2	3,50	3,49	42,1	UE15-28	3687093	160,6	118,9	7376	123,5	118,6	37,8
										UE28	3701117	147,0	118,9	7340	143,7	118,6	37,8
2011	145701	245,9	112,9	3775	244,9	112,9	3,54	3,52	44,5	UE15-28	418281	179,4	111,7	8222	137,7	111,5	40,4
										UE28	4133397	164,2	111,7	8182	160,1	111,5	40,4
2012	149156	251,7	102,4	3863	250,7	102,3	3,57	3,55	44,9	UE15-28	4183240	182,2	101,6	8340	139,7	101,4	40,7
										UE28	4198201	166,7	101,6	8298	162,4	101,4	40,7
2013	149426	252,1	100,2	3869	251,0	100,2	3,61	3,61	44,4	UE15-28	4144149	180,5	99,1	8183	137,0	98,1	40,3
										UE28	4144149	164,6	98,7	8183	160,2	98,6	40,3
2014	161921	273,2	108,4	4193	272,0	108,4	3,82	3,82	46,2	UE15-28	4235388	184,5	102,2	8356	139,9	102,1	40,3
										UE28	4235388	168,2	102,2	8356	163,5	102,1	40,3

Źródło: Eurostat za odpowiednie lata (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, dostęp 16.01.2016 r.), obliczenia własne na podstawie danych Eurostat.

Tabela 8
Import – pozycja Polski w Unii Europejskiej

Lata	Import						Import na 1 mieszkańca										
	Import towarów i usług		Import towarów		Import usług		Import towarów i usług		Import towarów		Import usług						
	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28	UE15-28	UE28					
2003		12		10		14											
2004	12	12	10	10	14	14	10	10	25	26	26	25	26	26	25	25	27
2005	12	12	10	10	14	14	10	10	25	26	26	25	26	26	25	25	27
2006	11	11	10	10	13	13	10	10	25	26	26	25	26	26	25	25	27
2007	11	11	8	8	13	13	8	8	25	26	26	25	26	26	26	26	27
2008	8	8	8	8	14	14	8	8	25	26	26	25	26	26	26	26	27
2009	9	9	8	8	14	14	8	8	25	26	26	25	26	26	26	26	27
2010	8	8	8	8	13	13	8	8	25	26	26	25	26	26	25	25	26
2011	9	9	8	8	13	13	8	8	25	25	25	25	25	25	25	25	26
2012	9	9	8	8	13	13	8	8	25	25	25	25	25	25	25	25	26
2013	8	8	8	8	13	13	8	8	25	25	25	25	25	25	25	26	26
2014	8	8	8	8	13	13	8	8	25	25	25	25	25	25	25	25	25

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, dostęp 16.01.2016 r.).

Tabela 9
Napływ ZIB do Polski i do Unii Europejskiej w latach 2003-2014 (mln EUR)

Lata	Napływ inwestycji do Polski (w mln EUR)		Skumulowana wartość inwestycji przychodzących do Polski		Napływ inwestycji do Unii Europejskiej (w mln EUR)		Skumulowana wartość inwestycji napływających do Unii Europejskiej		
	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	mln EUR	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	UE15-28	UE28	mln EUR	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)
2003	3528	49715	100,0	-	UE15-28	UE28	2763374	100,0	-
2004	10019	68028	136,8	136,8	UE15-28	UE28	2966148	100,0	-
2005	7815	70911	142,6	104,2	UE15-28	UE28	3171911	114,8	114,8
2006	14653	97006	195,1	136,8	UE15-28	UE28	3205517	108,1	108,1
2007	15813	125741	252,9	129,6	UE15-28	UE28	3377044	122,2	106,5
2008	9464	107298	215,8	85,3	UE15-28	UE28	3419328	115,3	106,7
2009	8558	127357	256,2	118,7	UE15-28	UE28	361836	115,3	106,7
2010	9661	147543	296,8	115,9	UE15-28	UE28	409333	153,2	125,3
2011	13134	125643	252,7	85,2	UE15-28	UE28	4232336	145,2	126,0
2012	5541	158253	318,3	126,0	UE15-28	UE28	4307221	145,2	126,0
2013	90	204624	411,6	129,3	UE15-28	UE28	4986948	180,5	117,8
2014	10464	184785	371,7	90,3	UE15-28	UE28	5018793	169,2	116,5
					UE15-28	UE28	5018793	169,2	116,5
					UE15-28	UE28	4362015	157,9	87,5
					UE15-28	UE28	4381413	147,7	87,3
					UE15-28	UE28	5123955	185,4	117,5
					UE15-28	UE28	5148097	173,6	117,5
					UE15-28	UE28	5342721	193,3	104,3
					UE15-28	UE28	5367088	180,9	104,3
					UE15-28	UE28	5309533	192,1	99,4
					UE15-28	UE28	5329961	179,7	99,3
					UE15-28	UE28	5791048	209,6	109,1
					UE15-28	UE28	5813878	196,0	109,1
					UE15-28	UE28	6269464	226,9	108,3
					UE15-28	UE28	6269464	211,4	107,8
					UE15-28	UE28	5848522	211,6	93,3
					UE15-28	UE28	5848522	197,2	93,3

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 16.01.2016 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 10
*Wskaźniki Export Performance Index, Import Performance Index, Inward FDI Performance Index,
 Outward FDI Performance Index w latach 2003-2014*

Lata	Relacja	Export Performance Index*	Import Performance Index**	Outward FDI Performance Index***	Inward FDI Performance Index****
2003	Polska-UE15-28	1,158	1,333	-0,060	0,923
	Polska-UE28	1,138	1,285	-0,063	0,893
2004	Polska-UE15-28	1,111	1,271	0,072	3,562
	Polska-UE28	1,112	1,264	0,072	3,397
2005	Polska-UE15-28	1,080	1,157	0,251	1,031
	Polska-UE28	1,082	1,151	0,254	1,016
2006	Polska-UE15-28	1,107	1,197	0,517	1,573
	Polska-UE28	1,109	1,191	0,523	1,530
2007	Polska-UE15-28	1,089	1,254	0,121	1,120
	Polska-UE28	1,090	1,252	0,121	1,117
2008	Polska-UE15-28	1,054	1,241	0,165	1,631
	Polska-UE28	1,055	1,240	0,165	1,609
2009	Polska-UE15-28	1,190	1,289	0,404	1,188
	Polska-UE28	1,192	1,288	0,404	1,183
2010	Polska-UE15-28	1,134	1,233	0,471	1,261
	Polska-UE28	1,135	1,233	0,473	1,262
2011	Polska-UE15-28	1,116	1,222	0,244	1,420
	Polska-UE28	1,118	1,222	0,245	1,420

2012	Polska – UE15-28	1,138	1,226	-0,288	0,674
	Polska – UE28	1,140	1,226	-0,289	0,673
2013	Polska – UE15-28	1,193	1,238	-0,397	0,012
	Polska – UE28	1,193	1,238	-0,397	0,012
2014	Polska – UE15-28	1,223	1,299	0,631	1,831
	Polska – UE28	1,223	1,299	0,631	1,831

Wskaźniki wyliczone w oparciu o:

* roczne wartości eksportu towarów,

** roczne wartości importu towarów,

*** roczne wartości strumieni inwestycji zagranicznych napływających,

**** roczne wartości strumieni inwestycji zagranicznych napływających.

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 16.01.2016 r.), Eurostat za odpowiednie lata (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, dostęp 16.01.2016 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD oraz Eurostat.

Prof. dr hab. Marian Gorynia, Katedra Konkurencyjności Międzynarodowej, Wydział Gospodarki Międzynarodowej, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (Marian.Gorynia@ue.poznan.pl)

Słowa kluczowe: pozycja gospodarki polskiej, gospodarka Unii Europejskiej, produkt krajowy brutto, handel zagraniczny, zagraniczne inwestycje bezpośrednie

Keywords: position of the Polish economy, European Union economy, gross domestic product, foreign trade, foreign direct investment

ABSTRACT

The first aim of this paper is to identify and evaluate major changes and trends in the significance of the Polish economy for the European Union economy in the years 2003-2014. The conducted analysis concerns changes in the gross domestic product, exports, imports, inward foreign direct investment and outward foreign direct investment. The paper's second aim is to forecast what the above mentioned variables under analysis will be in the future and to formulate some recommendations with regard to future economic policy.